

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за треће тромесечје 2018. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	10
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	12
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
ТЗ	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

На крају ТЗ 2018. године, у Србији је пословало 21 друштво за осигурање, што је непромењен број у поређењу са истим периодом претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 17 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се четири друштва, искључиво неживотним осигурањем седам друштава, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 21 друштва за осигурање, њих 16 је у већинском страном власништву.

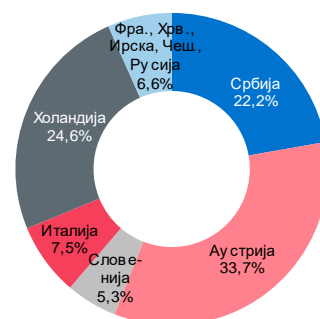
Уласком на тржиште и добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају ТЗ 2018. године у: премији животних осигурања са 90,4%, премији неживотних осигурања са 63,3%, укупној имовини са 77,8%, као и у броју запослених са 68,7%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2018)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2018)

¹ Извештај је заснован на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

Остали учесници на тржишту

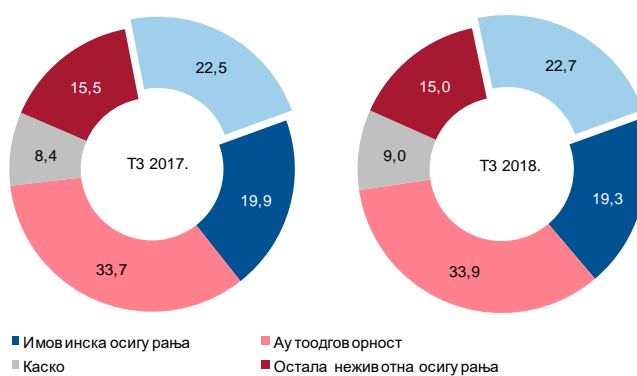
Поред друштава за осигурање, на тржишту послује и: 18 банака, осам давалаца финансијског лизинга и један јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 90 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 84 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 6.893 активна овлашћена лица за обављање послова заступања односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т3 2018. године износила је 74,6 млрд динара (630 млн евра или 734 млн америчких долара),² што је за 5,2% више него у истом периоду претходне године.

Учешће неживотних осигурања у структури премије износило је 77,3%, док се учешће животних осигурања благо повећало, са 22,5% у Т3 2017. године на 22,7% у Т3 2018. године, што је последица номиналног раста премије животних осигурања од 6,4% у односу на Т3 2017. године.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у Т3 2017. и Т3 2018. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2018. године.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у ТЗ 2018. слична је структури у истом периоду 2017. године. Највеће учешће у укупној премији имало је осигурање од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) – 33,9%, затим следе животна осигурања са 22,7%, имовинска осигурања са 19,3% и осигурање моторних возила – каско са 9,0%.

Премија неживотних осигурања порасла је у ТЗ 2018. за 4,8% у односу на исти период 2017. године. Премија осигурања од аутоодговорности порасла је за 5,6%, премија имовинских осигурања за 2,1%, премија осигурања моторних возила – каско за 13,4%, док је премија осигурања од последица незгоде смањена за 23,6%.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих, и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у ТЗ 2018. године бележи учешће од свега 2,8%.

Ако се посматра учешће премије добровољног здравственог осигурања, уочава се његов раст са 3,2% у ТЗ 2017. године на 3,8% у ТЗ 2018. године, праћен номиналним растом ове премије од 25,8%. Притом, нешто мање од три четвртине тржишта покривају три друштва за осигурање.

У ТЗ 2018. године, у поређењу са ТЗ 2017. године, није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 78,4% и 80,9%, респективно. Међутим, променио се ранг пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије животних осигурања, која у укупној премији тржишта учествују са 82,4%.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за осигурање, умерена је и на крају ТЗ 2018. године износила је 1.332.³

³ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

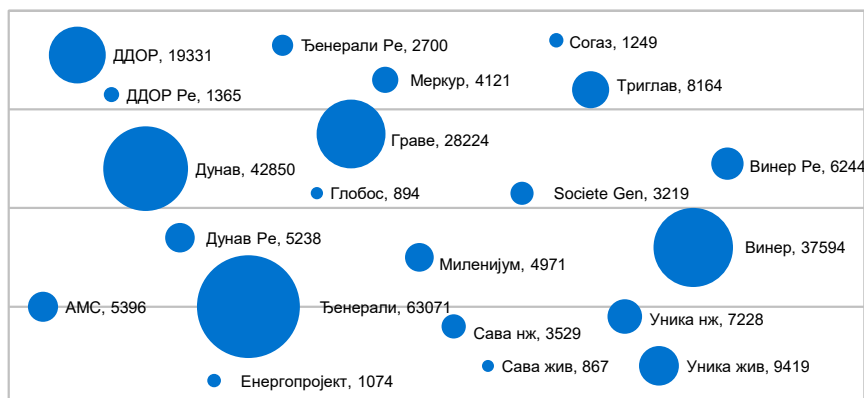
Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн RSD, у %)

	30. 9. 2017.			30. 9. 2018.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	19642	27,7	1	20048	26,9	1	-
Ђенерали	14949	21,1	2	16444	22,0	2	-
ДДОР	8607	12,1	3	9017	12,1	3	-
Винер	7802	11,0	4	8491	11,4	4	-
Триглав	4103	5,8	5	4490	6,0	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	18524	33,7	1	18418	32,0	1	-
Ђенерали	10565	19,2	2	10870	18,9	2	-
ДДОР	7617	13,9	3	7689	13,3	3	-
Винер	4587	8,3	4	5499	9,5	4	-
Триглав	3749	6,8	5	4150	7,2	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	4384	27,5	1	5574	32,9	1	-
Винер	3215	20,2	2	2992	17,6	2	-
Граве	2531	15,9	3	2434	14,3	3	-
Дунав	1118	7,0	6	1630	9,6	4	раст
Уника жив.	1262	7,9	5	1345	7,9	5	-

Извор: Народна банка Србије.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Графикон 1.3.1. Билансне суме друштава за осигурање
(на дан 30.09.2018., у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је на крају Т3 2018. године на 256,7 млрд динара (2.168 млн евра или 2.525 млн америчких долара),⁴ и то за 10,0% у односу на крај Т3 претходне године.

У Т3 2018. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 79,2%.

Табела 1.3. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме (у млн RSD, у %)

	30. 9. 2017.			30. 9. 2018.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	56592	25,8	1	63071	26,1	1	-
Дунав	39399	18,0	2	42850	17,8	2	-
Винер	33691	15,4	3	37594	15,6	3	-
Граве	24964	11,4	4	28224	11,7	4	-
ДДОР	18127	8,3	5	19331	8,0	5	-

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

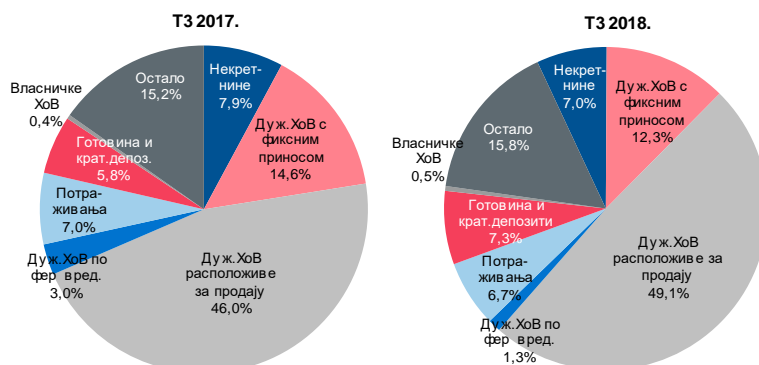
У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 30. септембра 2018. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то оне расположиве за продају (49,1%), с фиксним приносом (12,3%) и оне које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (1,3%), иза којих су следили: некретнине, постројења и опрема (7,0%), потраживања (6,7%), готовина и краткорочни депозити (7,3%), власничке хартије од вредности (0,5%) и остало⁵.

У поређењу са истим периодом претходне године, може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности расположиве за продају повећавају претежно учешће, с обзиром на то да су забележиле номинални раст по стопи од 17,3%, док, с друге стране, некретнине смањују учешће у укупној активи.

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембар 2018. године.

⁵ Остало обухвата нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких хартија од вредности с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале хартије од вредности у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додатну вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигурања и реосигурања.

Графикон 1.3.2. Структура aktive
(на дан 30. 9. 2017. и 30. 9. 2018)

Извор: Народна банка Србије.

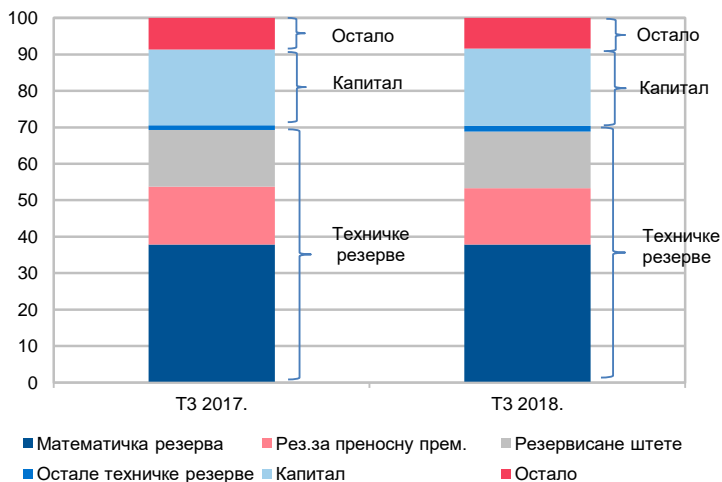
Структура пасиве

У структури пасиве на крају Т3 2018. године, техничке резерве исказују учешће од 70,4%, а капитал – 21,2%.

Капитал, у износу од 53,0 млрд динара, порастао је у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 12,1%, док су техничке резерве, у износу од 175,8 млрд динара, порасле за 9,3%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста од 9,5%.

Техничке резерве у континуитету бележе и номиналан и реалан раст.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

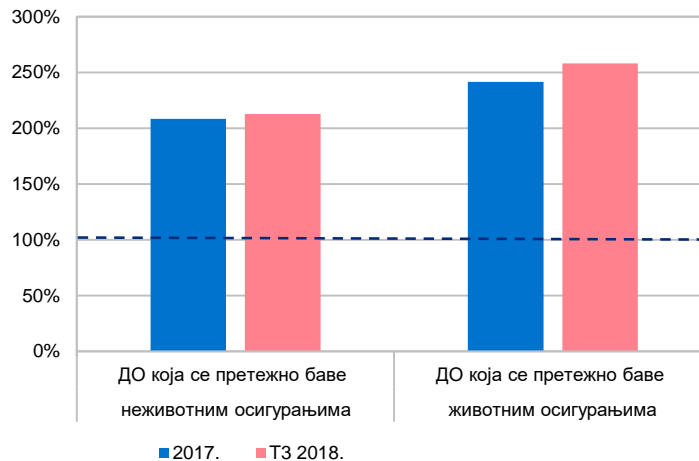
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 30. септембра 2018. године у Србији је износила 40,2 млрд динара, а захтевана маргина солвентности – 17,2 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима*, **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 212,7%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* – 258,1%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају Т3 2018. године био је на задовољавајућем нивоу

и износио је 17,3%, док је на крају 2017. године износио 17,9%. На промену вредности овог показатеља утицао је мањи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је повећан са 1,7% на крају 2017. године на 1,8% на крају Т3 2018. године.

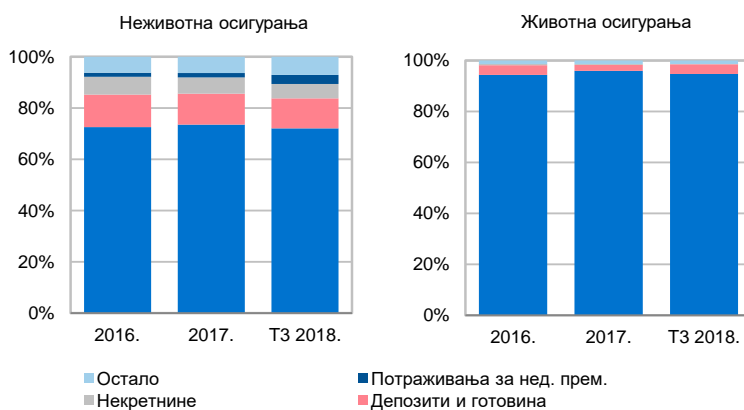
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Да би се обезбедила заштита интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремено исплатила штета, није довољно само да се формира адекватан ниво техничких резерви већ и да се средства техничких резерви улажу на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, како би се створили услови за измирење преузетих обавеза у целини и у року, и сада, и убудуће. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва за осигурање, техничке резерве *неживотних осигурања* у Т3 2018. године највећим делом биле су уложене у државне хартије од вредности – 72,1%, а затим у депозите код банака и готовину – 11,8%, некретнине – 5,6% и потраживања за недеспеле премије – 3,5%.

У структури инвестирања техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 94,7%, а затим следе депоновање код банака и готовина са 3,9%.

Графикон 2.3. Структура инвестирања техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 88,4% у Т3 2017. године на 87,9% у Т3 2018. године. На повољно кретање овог рација утицао је већи раст меродавне премије у самопридржају од раста збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁶ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) у Т3 2018. години износио је 163,2% и већи је него у Т3 2017. године, када је износио 151,1%.

Кретање овог показатеља указује на то да су ликвидна средства за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања довољна.

⁶ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају ТЗ 2018. године бавило се десет друштава за осигурање, што је за једно друштво за осигурање више него у истом периоду претходне године.⁷

Премија осигурања од аутоодговорности у ТЗ 2018. године виша је 5,6% него у истом периоду претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена, с обзиром на то да су у ТЗ 2018. три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 67,8% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 68,6% тржишта.

⁷ У јануару 2018. године једно композитно друштво за осигурање почело је да пружа ово осигурање.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т3 2018. године и истог периода 2017. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Србије пословало је 21 друштво за осигурање, што је непромењен број у поређењу са истим периодом претходне године, уз благо смањење броја запослених на 10.591, по стопи од 2,1%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 10,0% и износи 256,7 млрд динара;
- Капитал је порастао за 12,1% и износи 53,0 млрд динара;
- Техничке резерве су повећане за 9,3% и износе 175,8 млрд динара. Њихов пун износ инвестира се у прописане облике имовине, и у животним, и у неживотним осигурањима;
- Укупна премија је повећана за 5,2% и износи 74,6 млрд динара;
- У укупној премији доминантно је учешће неживотних осигурања – 77,3%. Премија неживотних осигурања порасла је 4,8%, при чему су осигурање од аутоодговорности, имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско порасли за 5,6%, 2,1% и 13,4%, респективно;
- Животна осигурања благо су повећавала учешће у укупној премији, са 22,5% на 22,7%, уз номинални раст ове премије од 6,4%;
- Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, јесте умерена.

Доношењем прописа којима се уређује делатност осигурања у Србији крајем 2014. године и у првој половини 2015. године створени су нормативни предуслови да се сектор осигурања Републике Србије приближи нивоу развоја тог сектора у Европској унији, а ради обезбеђења нивоа заштите корисника услуга осигурања у Србији који ће одговарати нивоу који уживају та лица у Европској унији. У периоду израде наведених прописа, у Европској унији се примењивао оквир Солвентност 1, те је усклађивање домаће регулативе извршено с тим оквиром, а укључени су и поједини захтеви Солвентности 2, у складу с нивоом развоја тржишта осигурања у Србији. Ако се има у виду наведено, може се рећи да је у Србији у овом тренутку успостављен оквир Солвентност 1½. Наиме, примењене су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и

солвентности – *ORSA*, супервизију засновану на процени ризика, захтеве у погледу стручности и подобности при лиценцирању субјеката надзора и др.).

Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени новог методолошког оквира – анализе усклађености регулативе, спровођењем активности које су у току, а у оквиру су друге фазе – процене ефеката примене, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира, као треће фазе, обезбедиће се потпуна усклађеност делатности осигурања у Србији с правилима која важе у Европској унији, тј. још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања најкасније до приступања Србије Европској унији.